

T

The Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 23) B.E. 2565 (2022): Some Observations

Ampawan Mongkolin^{1,*}

Received: December 22, 2022 Revised: March 29, 2023 Accepted: May 9, 2023

Abstract

The way of carrying on business frequently changes according to the situation of the world and the country. A partnership or a company is a business entity whose success or failure in most instances depends on the performance to fulfill its objectives. The partnership or the company is a contract whereby two or more people agree to unite for a common undertaking, with the intention of sharing the profits which may be derived therefrom, referring to section 1012 of The Civil and Commercial Code.

Currently, The Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 23) B.E. 2565 (2022) was published in the Government Gazette on November 18th, 2022. This Act revised some provisions of the existing Civil and Commercial Code, for example reducing the minimum number of company promoters and shareholders from three to two persons (Article 1097), allowing the company directors to attend Board of Director meetings remotely via video conferencing systems (Article 1162/1), recognizing new way of amalgamation. In the past, only $A+B = C$ was accepted under the law. Now, two or more companies may be amalgamated under one of the following descriptions (1) amalgamation as a new company ($A+B = C$) (2) amalgamation whereby one company still retains its juristic person status ($A+B = A$ or B) (section 1238). This article is going to explain the revising issues and providing some observations and suggestions. The author agrees that the amendment of The Civil and Commercial Code is the development of the Thai partnership and company law to become more international standard.

Keywords: The Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 23) B.E. 2565 (2022), company establishment, company's merger

¹ School of law, University of the Thai chamber of commerce

* Corresponding author. E-mail: ampawan_mon@utcc.ac.th

W

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 : ข้อสังเกตบางประการ

อัมพวรรณ มงคลอินทร์^{1*}

วันรับบทความ: December 22, 2022 วันแก้ไขบทความ: March 29, 2023 วันตอบรับบทความ: May 9, 2023

บทคัดย่อ

การทำธุรกิจย่อมอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของโลกและประเทศนั้น ๆ หุ้นส่วนบริษัท เป็นองค์ธุรกิจซึ่งการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 8 พฤศจิกายน 2565 แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัทบางมาตรา อาทิเช่น การตั้งบริษัท โดยแก้จาก 3 คน เป็น 2 คน (มาตรา 1097) เป็นการลดจำนวนผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัท การเพิ่มอำนาจของกรรมการโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประชุมกรรมการ (มาตรา 1162/1) เพิ่มเติมการควบรวมบริษัทจากเดิม $A+B = C$ เป็นกำหนดให้บริษัทสามารถควบรวมกันได้ 2 วิธี กล่าวคือ 1) ควบรวมบริษัทแล้วเกิดเป็นบริษัทใหม่ ($A+B = C$) 2) ควบรวมบริษัทแล้วเหลืออยู่บริษัทใดบริษัทหนึ่ง ($A+B = A$ หรือ B) (มาตรา 1238) ดังนั้น บทความนี้เป็นการรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่มีการแก้ไขรวมถึงข้อสังเกตบางประการ ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขครั้งนี้เป็นการพัฒนากฎหมายหุ้นส่วนบริษัทของไทยมีความเป็นมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้นตามลำดับ

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565
การตั้งบริษัทการควบบริษัท

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

* Corresponding author. E-mail: ampawan_mon@utcc.ac.th

บทนำ

สืบเนื่องจากสถานการณ์ของโลกยุคหลัง Covid-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในหลาย ๆ ด้านทั้งเรื่องการใช้ชีวิตแบบ New Normal ทั้งนี้จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้หลายภาคส่วนต้องปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้การดำรงชีพของมนุษย์ในโลก สังคม ประเทศต่าง ๆ รวมถึงการทำธุรกิจ ธุรกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปหลายประเทศจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคทันสมัยเพื่อเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ เดินหน้าต่อไป

ด้วยสถานะของประเทศไทยในปัจจุบันตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน เศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญในด้านการลงทุนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [สศช], ม.ป.ป.)

ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บังคับใช้มาเป็นเวลานานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย เอกชนเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนเป็นกฎหมายสารบัญญัติว่าด้วย สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบบุคคลตั้งแต่เกิดจนถึงแก่ความตายโดยมีทั้งหมด 6 บรรพ ได้แก่ บรรพ 1-6 ประกอบด้วย บุคคล ทรัพย์สิน สัญญาเอกเทศสัญญาต่าง ๆ เช่น ซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน ค้ำประกัน จำนอง จำนำหุ้นส่วนและบริษัท ทรัพย์สิน ครอบครัว และมรดก ด้วยมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งนี้มนุษย์จำเป็นต้องใช้ปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ เมื่อมนุษย์ต้องทำงานเพื่อแลกกับค่าตอบแทนทำให้สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ทั้งหลายทั้งปวง ด้วยความเจริญของบ้านเมือง รวมทั้งการค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ มนุษย์ยิ่งตระหนักว่าการรวมตัวประกอบการตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง จึงจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ความเป็นธรรม เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท เป็นกฎหมายฉบับดั้งเดิมใช้มาเป็นระยะเวลาอันมีบทบัญญัติบางมาตรา ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานทำให้ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของธุรกิจ ดังนั้น จึงได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 (ห้างหุ้นส่วนและบริษัท) ซึ่งจะมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่ 7 กุมภาพันธ์ 2566 เป็นต้นไป เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ทั้งการดำเนินไปด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จเจริญพัฒนายิ่งขึ้น ทั้งเป็นเอกเทศสัญญาอย่างหนึ่ง คือ ลักษณะที่ 22 เริ่มตั้งแต่มาตรา 1012 ถึงมาตรา 1273 ทั้งหมด 262 มาตรา โดยมีนิยาม/ความหมายของสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 1012² กล่าวคือ ที่จะเรียกว่าเป็นการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทจะต้องปรากฏว่ามีความประสงค์เพื่อจะแบ่งกำไรในระหว่างกันถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1012 บัญญัติว่า

สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

ไม่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรกันแล้ว ก็ทำให้เกิดสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทไม่ (ประกาศน์ อวยชัย, 2526) ในที่นี้จะนำเสนอการห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเล็ก) บางมาตรากับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 เพื่อให้ทราบประเด็นข้อกฎหมายใหม่ อาทิเช่น ลดจำนวนผู้จะเริ่มก่อการตั้งบริษัท จาก 3 คน เป็น 2 คน (มาตรา 1097) การประชุมกรรมการ (มาตรา 1162/1) การควมรวมบริษัทจำกัด (ส่วนที่ 9 การควมรวมบริษัท) รวมถึงข้อสังเกต

แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายองค์กรธุรกิจ

กฎหมายหุ้นส่วนและบริษัทในประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งนำแนวคิดมาจากประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษ แต่แนวความคิดเกี่ยวกับหุ้นส่วนนั้นมีอยู่ในกฎหมายไทยมาช้านานแล้วดังปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง พระอัยการเบ็ดเสร็จฉบับที่ 101-102 (โสภณ รัตนากร, 2553)

ทฤษฎีว่าด้วย ห้างหุ้นส่วนมีกรณีเป็นทฤษฎีรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวคิดของอังกฤษ คือ สภาพของห้างหุ้นส่วนไม่เป็นนิติบุคคลจนกว่าจะได้จดทะเบียนประเทศไทยใช้ทฤษฎีนี้ส่วนทฤษฎีตัวตน ที่เป็นแนวคิดของสหรัฐอเมริกา คือ สภาพของห้างหุ้นส่วนเป็นนิติบุคคลแม้ไม่ได้จดทะเบียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช [มสธ], 2561) ทั้งนี้ประเทศไทยได้ยอมรับทั้ง 2 ทฤษฎี

องค์กรธุรกิจตามกฎหมายไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ไม่เป็นนิติบุคคล คือ กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันตามลักษณะสัญญาธรรมดา ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนสามัญ 2) เป็นนิติบุคคล คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน จำกัด นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายอื่น (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และสทนต์ รัตนไพจิตร, 2552)

หลักสำคัญของสัญญาตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัท กล่าวคือ 1. ห้างหุ้นส่วน ประกอบด้วย (1) มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (2) มีการตกลง เข้ากันโดยมีทุนมาลงทุนแบ่งออกเป็น เงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงาน (3) กระทำกิจการร่วมกัน โดยมีส่วนได้เสียร่วมกัน และมีส่วนในการจัดการและดูแลครอบงำการจัดการ (4) ประสงค์จะแบ่งกำไรที่จะได้จากกิจการที่ทำ 2. บริษัท ประกอบด้วย (1) มีบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป (2) มีการตกลงร่วมหุ้นกัน โดยแต่ละหุ้นเท่ากัน (3) กระทำกิจการร่วมกัน โดยมีส่วนได้เสียเฉลี่ยตามส่วนที่ลงทุน และมีส่วนในการจัดการและดูแลครอบงำการจัดการ (4) ประสงค์จะแบ่งกำไรที่จะได้จากกิจการที่ทำ (โสภณ รัตนากร, 2553)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจ

การเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทของเดิม (ยกเล็ก) กับกฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทใหม่ (แก้ไข) คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก) กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ห้างหุ้นส่วนและบริษัท

เรื่อง/มาตรา	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก)	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทใหม่ (แก้ไข)
สถานที่จดทะเบียนห้าง/บริษัท (มาตรา 1016)	จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนที่รัฐมนตรีกำหนด	จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนที่สำนักงานใหญ่ของห้างฯ/บริษัทตั้งอยู่หรือตามที่รัฐมนตรีกำหนด
การตั้งบริษัทจำกัด (มาตรา 1097)	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
ระยะเวลาการจดทะเบียน (มาตรา 1099)	ไม่ได้กำหนดเวลาจดทะเบียนบริษัท	หลังจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ ต้องจดทะเบียนบริษัทภายใน 3 ปี
ประชุมตั้งบริษัท (มาตรา 1108 (1))	การแก้ไขปัญหาไว้ด้วยก็ได้	ช้อยติ/ลงมติระหว่างกรรมการอย่างน้อย 1 คน และประทับตราบริษัท ถ้ามี
กรรมการลงชื่อในใบหุ้น (มาตรา 1128 (1))	ให้กรรมการลงลายมือชื่ออย่างน้อย 1 คน	ให้กรรมการลงลายมือชื่ออย่างน้อย 1 คน และประทับตราบริษัท ถ้ามี
เพิ่มอำนาจกรรมการ (มาตรา 1158)	นอกจากข้อบังคับกำหนดเป็นอย่างอื่น ให้กรรมการมีอำนาจตามมาตรา 1159-1164 (6 มาตรา)	นอกจากข้อบังคับกำหนดเป็นอย่างอื่นการประชุมกรรมการบริษัท อาจมีการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยีได้
การเรียกประชุมใหญ่ (มาตรา 1175)	ลงหนังสือพิมพ์และแจ้งผู้ถือหุ้นก่อนวันประชุม 7 วัน (มติพิเศษก่อน 14 วัน)	ผู้ถือหุ้นที่มีชื่อในทะเบียนให้ส่งคำบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับก่อนวันประชุม 7 วัน • ถ้าบริษัทมีหุ้นชนิดผู้ถือหุ้น ให้ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายกระทรวงก่อนวันนัดประชุม 7 วัน ด้วย • ถ้าเป็นมติพิเศษ ให้ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 14 วัน • การลงโฆษณาในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รอดติดตามเพิ่มเติม
การลงมติในที่ประชุม (มาตรา 1178)	การประชุมใหญ่มีหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่า 1/4 ของทุนจึงจะลงมติได้	การประชุมใหญ่ต้องมีผู้ถือหุ้น/ผู้รับมอบฉันทะไม่น้อยกว่า 2 คน และมีหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่า 1/4 ของทุนจึงจะลงมติได้
การจ่ายเงินปันผล (มาตรา 1201 วรรค 4)	การจ่ายเงินปันผลให้กระทำภายใน 1 เดือน	การจ่ายเงินปันผล ให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 1 เดือน
เหตุที่ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัท (มาตรา 1237 (4)-(5))	• ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นเหลือไม่ถึง 3 คน • เมื่อมีเหตุอื่นที่ทำให้บริษัทเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่	• ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นเหลือคนเดียว • เมื่อมีเหตุอื่นที่ทำให้บริษัทไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก) กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ห้างหุ้นส่วนและบริษัท (ต่อ)

เรื่อง/มาตรา	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก)	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทใหม่ (แก้ไข)
การควบบริษัท (ส่วน 9 ทั้งหมด)	● การควบบริษัทจำกัดทำโดยใช้มติพิเศษ ● จัดทะเบียนมติภายใน 14 วันนับแต่วันลงมติพิเศษ ● ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทใหม่ ● ทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่ ต้องเท่ากับยอดรวมทุนเรือนหุ้นของบริษัทเดิมที่ควบรวมกัน ● โฆษณาและบอกกล่าวเจ้าหนี้ กำหนดให้ส่งคำคัดค้านภายใน 60 วัน	● การควบบริษัทจำกัดทำโดยใช้มติพิเศษ ● จัดทะเบียนมติภายใน 14 วัน นับแต่วันลงมติพิเศษ ● บริษัทตั้งแต่ 2 บริษัทขึ้นไปจะควบในลักษณะ ● เป็นบริษัทใหม่ (บริษัทที่มาควบรวมต่างหมดสภาพการเป็นนิติบุคคล) ● ให้เป็นบริษัทหนึ่งคงสภาพเป็นนิติบุคคลไว้ และบริษัทอื่นที่มาควบรวมหมดสภาพการเป็นนิติบุคคล ● ทุนเรือนหุ้นของบริษัทที่ควบรวมต้องไม่น้อยกว่าทุนเรือนหุ้นของบริษัทเดิมที่ควบรวมกัน ● ถ้าในที่ประชุม มีผู้ถือหุ้นคัดค้านการควบรวม ต้องมีการจัดให้มีผู้ซื้อหุ้นของผู้ถือหุ้น ถ้าไม่ยอมขายภายใน 14 วัน นับแต่เสนอขาย ให้บริษัทควบรวมต่อไปได้ ● เมื่อมีมติพิเศษควบรวม ต้องบอกกล่าวมติไปยังเจ้าหนี้ของบริษัทและให้บริษัทโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน ภายใน 14 วัน ● กำหนดเวลาคัดค้านภายใน 1 เดือน นับแต่ได้รับหนังสือบอกกล่าว ● การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมากของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมวันแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น ● การประชุมต้องเสร็จสิ้นภายใน 6 เดือน นับแต่บริษัทใดบริษัทหนึ่งลงมติให้ควบรวมเป็นรายหลังสุด เว้นแต่ที่ประชุมนี้ลงมติให้ขยายเวลา แต่ต้องไม่เกิน 1 ปี ● คณะกรรมการเดิมต้องส่งมอบกิจการ เอกสารต่าง ๆ ให้คณะกรรมการบริษัทที่ควบภายใน 7 วัน นับแต่วันเสร็จจากการประชุม ● คณะกรรมการที่บริษัทควบรวม ต้องขอจดทะเบียนควบรวม พร้อมยื่นหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับต่อนายทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่เสร็จสิ้นการประชุม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก) กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ห้างหุ้นส่วนและบริษัท (ต่อ)

เรื่อง/มาตรา	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทเดิม (ยกเลิก)	กฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัทใหม่ (แก้ไข)
การแปรสภาพห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน/จำกัดเป็นบริษัทจำกัด (มาตรา 1246/1)	ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน/จำกัดที่มีหุ้นส่วนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป อาจแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดได้โดยความยินยอมของหุ้นส่วนทุกคน	ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน/บริษัทจำกัด แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด โดยความยินยอมของหุ้นส่วนทุกคน และดำเนินการ ดังนี้ • แจ้งหนังสือความยินยอมของหุ้นส่วนต่อนายทะเบียน ภายใน 14 วันนับวันที่ทุกคนให้ความยินยอม • ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ อย่างน้อย 1 ครั้ง และมีหนังสือแจ้งเจ้าหน้าที่คัดค้าน ภายใน 30 วัน

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 : ข้อสังเกตบางประการ

1. ประเด็นแก้ไขทั่วไป การแก้ไขเพิ่มเติมให้การยื่นขอจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท (มาตรา 1016)³ การนับระยะเวลาข้อมูลจดทะเบียนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ (มาตรา 1017)⁴ การลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมจดทะเบียน (มาตรา 1020/1)⁵

1.1 สถานที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1016 เดิมกำหนดให้การจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามที่รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงประกาศกำหนด คือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติมสถานที่จดทะเบียนอีกแห่งหนึ่ง คือ จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนที่สำนักงานใหญ่ของห้างฯ/บริษัทตั้งอยู่ได้เท่ากับว่า มุ่งเน้นเรื่องสถานที่ที่รับจดทะเบียนเป็นสิ่งสำคัญ

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1016 บัญญัติว่า

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนไว้ในภายหลัง และการจดทะเบียนอย่างอื่นตามที่ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท กำหนดให้จดทะเบียน ให้จดทะเบียนต่อนายทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามที่รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงประกาศกำหนด

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1017 บัญญัติว่า

ถ้าข้อความที่จะจดทะเบียน หรือประกาศโฆษณาเกิดขึ้นในต่างประเทศไซ้ไร ทำนให้นับกำหนดเวลาสำหรับกรจดทะเบียน หรือประกาศโฆษณาข้อความนั้น ตั้งแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวการนั้นมาถึงตำบลที่จะจดทะเบียนหรือตำบลที่ประกาศโฆษณานั้นเป็นต้นไป

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1020/1 บัญญัติว่า

ให้รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนด ลด หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมที่ออกตามมาตรา 1018 และมาตรา 1020 กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกันตามรูปแบบการทำธุรกรรมก็ได้

1.2 กำหนดการนับระยะเวลาข้อมูลจดทะเบียนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1017 เดิม กำหนดให้ตั้งแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวการนั้นมาถึงตำบลที่จดทะเบียนหรือตำบลที่จะประกาศโฆษณาเป็นต้นไปปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ข้อความหรือข้อมูลนั้นมาถึงสำนักงานใหญ่ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่ากับว่า ให้สะท้อนต่อความเป็นจริงที่เกิดขึ้นโดยการปรับแก้ไขจากความเป็นข้อมูลเนื่องจากต้องการปรับให้เป็นสากลสำหรับบริษัทต่างประเทศ

1.3 การลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมจดทะเบียนมาตรา 1020/1 เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและลดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ การลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

สถานที่จดทะเบียน เป็นการอำนวยความสะดวกประโยชน์ทางการค้า ช่วยลดต้นทุนในการประกอบกิจการ และระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวสอดคล้องกับการประกอบธุรกิจสำหรับการประกอบธุรกิจกำหนดการนับระยะเวลาข้อมูลจดทะเบียนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

2. ประเด็นการตั้งบริษัทจำกัด 2 คน⁶ ต้องจดทะเบียนบริษัทภายใน 3 ปี (มาตรา 1099)⁷ ประชุมตั้งบริษัท (มาตรา 1108)⁸ การออกใบหุ้น (มาตรา 1128)⁹ อำนาจของกรรมการ (มาตรา 1158)¹⁰

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 บัญญัติว่า

บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มกิจการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1099 บัญญัติว่า

หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับและให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มกิจการและลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1108 บัญญัติว่า

กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

- (1) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท
- (2) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มกิจการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท
- (3) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มกิจการ ถ้าหากมีเจตนาว่า จะให้
- (4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น ในบริษัท
- (5) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น ในบริษัทให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้พรรณนางชัดเจนทุกประการ
- (6) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1128 บัญญัติว่า

ในใบหุ้นทุก ๆ ใบ ท่านให้กรรมการลงลายมือชื่อเองคน หนึ่งเป็นอย่างน้อย และประทับตราของบริษัทเป็นสำคัญ ในใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้ คือ (1) ชื่อบริษัท (2) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น

¹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1158 บัญญัติว่า

นอกจากจะมีข้อบังคับของบริษัทไว้เป็นอย่างอื่น ท่านว่ากรรมการมีอำนาจตั้งพรรณนาไว้ในทกมาตราต่อไปนี้

2.1 จดทะเบียนบริษัทต้องมีผู้ถือหุ้น 2 คนขึ้นไป (มาตรา 1097) (1) จำนวนผู้เริ่มก่อการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 เดิมกำหนดให้มีผู้เริ่มก่อการ 7 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 แก้ไขเหลือ 3 คนปัจจุบันแก้ไขเป็น ลดเริ่มผู้ก่อการเหลือ 2 คน (บริษัท 2 คน) กล่าวคือ การตั้งบริษัทจำกัดต้องมีคู่สัญญาหรือผู้ถือหุ้นตั้งแต่สองคนขึ้นไปเท่ากับว่านับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผู้เริ่มก่อการมีการลดจำนวนมาตลอด กล่าวคือ กำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้เริ่มก่อการจาก 7 คนมาเป็น 3 คน มาเป็น 2 คน

ผู้เขียนเห็นว่า สืบเนื่องจากกฎหมายของต่างประเทศมีแนวโน้มในการลดจำนวนผู้เริ่มก่อการในการจัดตั้งธุรกิจให้ง่ายขึ้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอินเดีย ประเทศมาเลเซียกำหนดให้ผู้เริ่มก่อการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศ มีความทันสมัย และสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มีการแก้ไขโดยลดจำนวนผู้เริ่มก่อการเหลือ 2 คน (บริษัท 2 คน) สามารถจดทะเบียนบริษัทได้แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่สิทธิประโยชน์ที่รัฐจัดให้ ทำให้สอดคล้องกับจำนวนของหุ้นส่วนสามัญที่มีหุ้นส่วนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตามมาตรา 1012 ทำให้สภาพและการจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้นเป็นการเอื้อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบธุรกิจในรูปแบบบริษัท จำกัดง่ายขึ้นทั้งมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากผู้เริ่มก่อการเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท 2 คน ต้องการจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ และนำไปจดทะเบียน (มาตรา 1097 และมาตรา 1099 วรรคสอง) แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะมีได้กำหนดว่าผู้เริ่มก่อการจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรแต่ผู้เริ่มก่อการจะต้องทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ได้ (โสภณ รัตนกร, 2553)

ดังนั้น ผู้เริ่มก่อการจึงเป็นบุคคลสำคัญ ต้องเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจ เพราะว่าเป็นผู้กระทำการต่าง ๆ ในการตั้งบริษัทจนกว่าจะได้มีการมอบหมายงานให้กรรมการชุดแรก แต่อย่างไรก็ตาม การลดจำนวนผู้ก่อการเหลือ 2 คน อาจทำให้มีจรรยาบรรณผู้ประกอบการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อหลอกลวงประชาชนเพราะว่าเป็นการง่ายในต่อการจัดตั้งบริษัท ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดมิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหายแก่ประชาชน จึงเป็นความเสี่ยงต่อการจัดตั้งบริษัท

จึงเห็นได้ว่า การลดจำนวนผู้ก่อการเหลือ 2 คน มีข้อดี กล่าวคือ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งบริษัทได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เป็นการเอื้อต่อธุรกิจขนาดเล็กหรือวิสาหกิจเริ่มต้น (Start Up) มากขึ้นรวมถึงมีข้อดีในด้านภาษีนำมาซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจอีกด้วยแต่มีผลข้อเสีย กล่าวคือ ในกรณีประชุมผู้ถือหุ้นแล้วลงคะแนนโดยวิธีชูมือ แล้วคะแนนเสียงออกมาเป็น 1 เสียง กับ 1 เสียงทำให้เกิดปัญหาว่าจะทำอย่างไรในการลงมติในปัญหานั้น ๆ ด้วยเหตุว่าไม่มีการถ่วงดุลอำนาจเพราะว่าผลคะแนนเสียงเท่ากัน

2.2 เพิ่มอำนาจของกรรมการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1158 (เดิม) คือ นอกจากข้อบังคับกำหนดเป็นอย่างอื่น ให้กรรมการมีอำนาจตามมาตรา 1159-1164 (มาตรา 6)

ข้อจำกัดในการเป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้น ไม่สามารถที่จะกระทำการต่าง ๆ หากปราศจากผู้แทนที่เป็นบุคคลธรรมดากระทำการแทน และแสดงความประสงค์แทนนิติบุคคลซึ่งเรียกว่า ผู้แทน

(มาตรา 70) และผู้แทนของบริษัท ก็คือ กรรมการของบริษัท (มาตรา 1144) (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และสทธรณ รัตน์ไพจิตร, 2552) ดังคำกล่าวที่ว่า จิตและวิญญาณของนิติบุคคลแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการ จึงต้องดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ทั้งนี้ในเรื่องกรรมการมีข้อสังเกตว่า กรรมการนั้นเป็นกรรมการ ของบริษัท ไม่ใช่ตัวแทนเพียงแต่กฎหมายให้นำเรื่องตัวการตัวแทนมาใช้ (ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์, บรรณานิกการ, 2565) โดยที่กรรมการเป็นผู้บริหารงานของบริษัท มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการของบริษัทเท่ากับว่ากรรมการ มีอำนาจตาม มาตรา 1159-1164 (6 มาตรา) กล่าวคือ 1) มาตรา 1159 จำนวนกรรมการ 2) มาตรา 1160 องค์ประชุมกรรมการ 3) มาตรา 1161 ให้ผู้เป็นประธานเป็นผู้ชี้ขาด 4) มาตรา 1162 นัดเรียกให้ประชุมกรรมการ 5) มาตรา 1163 ประธานที่ประชุม 6) มาตรา 1164 กรรมการมอบอำนาจให้ผู้จัดการปัจจุบันแก้ไขเป็น นอกจากนี้ ข้อบังคับกำหนดเป็นอย่างอื่น ให้กรรมการมีอำนาจตามมาตรา 1159-1164 (มาตรา 7) โดยเพิ่มมาตรา 1162/1 การประชุมกรรมการบริษัท อาจมีการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยีได้ ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีความทันสมัยเหมาะสม กับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพราะว่าการประชุมกรรมการบริษัทแต่เดิมนั้นไม่มีการประชุมแบบการติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยีได้กรรมการต้องประชุม ณ ห้องประชุมเดียวกัน สถานที่เดียวกัน

ผู้เขียนเห็นว่า ปัจจุบันมีการกฎหมายรองรับให้การประชุมกรรมการบริษัท อาจมีการติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยีได้ โดยให้มีการประชุมกรรมการผ่านระบบออนไลน์ไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวในที่ประชุมก็ได้ เพราะว่าเป็น การประชุมทางไกล โดยการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยีได้ ไม่ว่าจะในรูปแบบ Zoom, Webex, Microsoft Team ฯลฯ ก็สามารถติดต่อสื่อสารทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกันได้ สามารถประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด ทั้งหลายทั้งปวงทำให้เกิดความสะดวกในการประชุม การใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประเด็นการควบรวมบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1238¹¹ (เดิม) คือ การควบบริษัทจำกัด ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทใหม่

คำว่า “การควบบริษัทจำกัด” หมายความว่า การที่บริษัทจำกัดตั้งแต่สองบริษัทขึ้นไปเข้ามารวมกันเป็น บริษัทใหม่เพียงเดียวเพื่อรวบรวมทุนขยายกิจการ หรือป้องกันการแข่งขันในทางการค้า (ประกาศน์ อวยชัย, 2526)

คำว่า “การควบบริษัทจำกัด” คือ กรณีที่บริษัทสองบริษัทควบเข้ากันและเกิดบริษัทใหม่โดยบริษัทที่ ควบกันนั้นถือว่าเลิกกันไปโดยผลของกฎหมายและบริษัทใหม่ที่เกิดขึ้นก็จะได้ไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของบริษัทเดิม ของบริษัทที่ควบเข้ากัน (ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์, บรรณานิกการ, 2565) ดูมาตรา 1243 ประกอบ

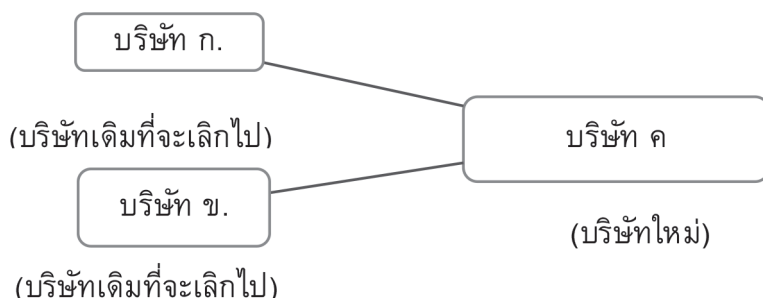
หลักเกณฑ์ในการควบบริษัท คือ 1) บริษัทจะควบเข้ากันได้เว้นแต่จะเป็นไปโดยมติพิเศษตามมาตรา 1238 2) เจ้าหนี้ไม่คัดค้าน 3) จดทะเบียนการควบบริษัท (โสภณ รัตนกร, 2553) ทั้งนี้ผลของการควบบริษัท คือ (1) ทุนเรือนหุ้นของบริษัทก็รวมเป็นเงินทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่ (มาตรา 1242) (2) สิทธิและความรับผิดชอบ ของแต่ละบริษัทก็มารวมเป็นของบริษัทใหม่ (มาตรา 1243)

เหตุที่จะมีการควบบริษัท (ภาพที่ 1) เพื่อขจัดการค้าขายแข่งกัน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เพื่อขยาย

¹¹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1238 (เดิม) บัญญัติว่า

อันบริษัทจำกัดนั้นจะควบเข้ากันได้ เว้นแต่จะเป็นไปโดยมติพิเศษ

กิจการค้าหรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน (โลภณ รัตนากร, 2553) โดยประเภทธุรกิจที่มีการควบรวมกิจการ มีความหลากหลายกันออกไป เช่น ธุรกิจด้านพลังงาน โทรคมนาคม ตลาดหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัย และธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น (กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์, 2557) ตัวอย่างบริษัทที่มีการควบรวมในประเทศไทย เช่น บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) เน้นบริการ 5G และดาวเทียมธนาคารทหารไทยกับธนาคารธนาชาติเป็นธนาคารทหารไทยธนาชาติ จำกัด (มหาชน) เพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการลงทุนขนาดใหญ่ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้ง จำกัด (TRUE) กับ บริษัท เทเลนอร์ เอเชีย (Telenor Asia Pte Ltd.) (DTAC) บริษัท ชีทรีน โกลบอล จำกัด เพื่อพัฒนาธุรกิจ ด้านเทคโนโลยีในอนาคต

ภาพที่ 1 การควบบริษัท

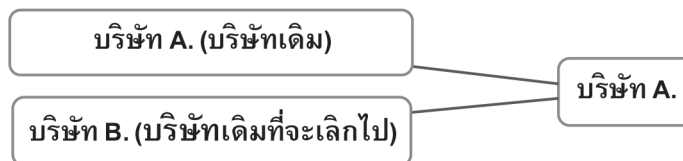
ผู้เขียนเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1238 (เดิม) บัญญัติว่า “อันบริษัทจำกัดนั้น จะควบเข้ากันได้ เว้นแต่จะเป็นไปโดยมติพิเศษ” หมายความว่า บริษัทจำกัดทั้งหลายที่ประสงค์จะควบเข้ากัน จะต้องมีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของแต่ละบริษัทและมติพิเศษอนุมัติให้มีการควบบริษัทกับบริษัทอื่น ๆ ได้ ในทางปฏิบัติบริษัทที่จะควบกันได้นั้น มักจะมีวัตถุประสงค์หรือการดำเนินการตรงกัน แต่แม้แต่ละบริษัทจะมีได้มี วัตถุประสงค์หรือการดำเนินการตรงกันก็อาจมีการมติพิเศษให้ควบเข้าเป็นบริษัทเดียวกันได้เช่นเดียวกัน (ประกาศน์ อวยชัย, 2526) หมายความว่า การควบรวมบริษัทมิได้ในลักษณะเกิดเป็นบริษัทใหม่เท่านั้น ($g+x= c$) สืบเนื่องจากในกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐ Delaware) หรือประเทศฝรั่งเศส กำหนด ให้การควบรวมกิจการให้สามารถรวมกันได้ลักษณะเกิดบริษัทใหม่ ($A+B = C$) หรือบริษัทหนึ่งบริษัทใดยังคง สภาพเป็นนิติบุคคลไว้ และอีกบริษัทหนึ่งหมดสภาพความเป็นนิติบุคคลไว้และอีกบริษัทหนึ่งหมดสภาพความเป็น นิติบุคคล ($A+B = A$ หรือ B) เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับกฎหมายในต่างประเทศ กฎหมายหุ้นส่วนบริษัท ได้มีการแก้ไขในเรื่องการควบรวมกิจการ กล่าวคือ ปัจจุบันมาตรา 1238 (ใหม่) บริษัทจำกัดจะควบรวมกันได้ โดยใช้มติพิเศษบริษัทตั้งแต่สองบริษัทขึ้นไป จะควบรวมมีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ควบรวมกันโดยเป็นบริษัทใหม่ และบริษัทที่มาควบรวมกันต่างหมดสภาพการเป็นนิติบุคคล

(2) ควบรวมกันโดยบริษัทหนึ่งบริษัทใดยังคงมีสภาพเป็นนิติบุคคลและบริษัทอื่นที่ควบรวมกันหมดสภาพจากการเป็นนิติบุคคล

หมายความว่า มาตรา 1238 (แก้ไขใหม่) เป็นการปรับปรุงหลักการควบบริษัทจำกัด คือ (1) การที่บริษัทตั้งแต่ 2 บริษัทขึ้นไปโดยจะควบในลักษณะเป็นบริษัทใหม่ (บริษัทที่มาควบรวมต่างหมดสภาพการเป็นนิติบุคคล) (2) ให้เป็นบริษัทหนึ่งคงสภาพเป็นนิติบุคคลไว้และบริษัทอื่นที่มาควบรวมหมดสภาพการเป็นนิติบุคคลเหตุผลที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1238 ทั้งหมดแล้วกำหนดใหม่เพื่อกำหนดประเภทการควบบริษัทให้ครอบคลุมทั้งการควบบริษัทอันเป็นผลให้บริษัทที่ควบรวมกันทุกบริษัทหมดสภาพจากการเป็นนิติบุคคล และมีการจัดตั้งบริษัทใหม่และการควบบริษัทประเภทที่บริษัทหนึ่งบริษัทใดหมดสภาพจากการเป็นนิติบุคคล โดยไม่มีการจัดตั้งบริษัทใหม่นอกจากนี้ ยังรองรับการควบบริษัทระหว่างบริษัทจำกัดกับบริษัทมหาชนนั้นอย่างไรก็ตามการควบบริษัทเป็นการแข่งขันทางธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อเป็นการแสวงหากำไรอันเป็นเป้าหมายขององค์กรธุรกิจต่างหาหนทางแห่งการอยู่รอดหรือความสำเร็จแบบก้าวกระโดด ทั้งนี้จึงมีข้อดีและข้อเสีย สมควรอย่างยิ่งต้องมีการควบบริษัทเพื่อการรับรองการกำกับดูแล อาทิเช่น กฎหมายภาษี เพื่อให้การควบบริษัทมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กล่าวคือ ในข้อดีเป็นการแข่งขันทางธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นการเสริมสร้างการเติบโตให้กับบริษัทเป็นการเพิ่มอำนาจ และผลประโยชน์ร่วมทางธุรกิจให้กับบริษัทเท่ากับเป็นการปรับตัวทางธุรกิจเพื่อความอยู่รอดขององค์กรธุรกิจ แต่ในส่วนข้อเสียนั้น คือ ทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในด้านของผู้บริโภคและผู้ประกอบการรายย่อยจะเหลือทางเลือกน้อยลง และมีความเสี่ยงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบโดยผู้ประกอบการรายใหญ่ ดังคำกล่าวที่ว่า ปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็ก

การควบบริษัทตามกฎหมายใหม่อาจแสดงด้วยภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 การควบบริษัทตามกฎหมายใหม่

เท่าที่ว่าการควบกิจการบริษัทของประเทศไทย มีความทันสมัย เป็นไปในทิศทางเดียวกับกฎหมายในต่างประเทศ และสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ทั้งนี้การควบกิจการจัดได้ว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ภาคธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลกนำมาใช้เพื่อเป็นหนทางในการอยู่รอด และเติบโตทางธุรกิจเพราะว่าเป็นบทบัญญัติที่กฎหมายรับรองไว้ให้สามารถเลือกได้ว่า เมื่อควบบริษัทเข้าด้วยกันแล้ว จะเกิดบริษัทที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลใหม่ หรือให้บริษัทหนึ่งบริษัทใดยังคงมีสภาพนิติบุคคลเดิมอยู่ จึงเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมการควบกิจการบริษัทในรูปอื่นนอกเหนือจากรูปแบบเดิมเพียงรูปแบบเดียว เท่าที่ว่าเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการควบกิจการบริษัท

ข้อสรุป

จากการศึกษาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 มีสาระสำคัญของการแก้กฎหมายตั้งบริษัท กล่าวคือ จำนวนขั้นต่ำของผู้ก่อการตั้งบริษัทจาก 3 คน เหลือ 2 คน การควบรวมกิจการเข้าด้วยกัน มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เป็นเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัทให้มีความทันสมัยเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของเทคโนโลยี ส่งเสริมให้จัดตั้งบริษัทจำกัดได้ง่ายขึ้น เพิ่มความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ อีกทั้งช่วยให้บริษัทจำกัดสามารถควบรวมกิจการได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ เพื่อรวบรวมทุนขยายกิจการ หรือป้องกันการแข่งขันในทางการค้าซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและสร้างภาพลักษณ์อันดีในการประกอบธุรกิจ รองรับระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ประการสำคัญที่สุด คือ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนการดำเนินงานให้ผู้ประกอบธุรกิจ ตามนโยบายของรัฐบาลอีกทางหนึ่ง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายของต่างประเทศ รวมถึงเป็นการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกวิธีหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กิติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์. (2557). *รู้เพื่อ...การควบรวมกิจการ: โอกาสของธุรกิจไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ตรรกวิทย์ มิ่งขวัญ. (ม.ป.ป.). *ญี่ปุ่นหลังโควิด-19: แนวโน้มทางเศรษฐกิจภายในประเทศและไทย*. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=82484&filename=article_translate
- ประกาศน์ อวยชัย. (2526). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/getfile?sysid=300167&ext=htm>
- ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์ (บรรณาธิการ). (2565). *รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่ 75 ปีการศึกษา 2565: ล. 1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2561). *เอกสารโสตทัศนชุดวิชา 41324 กฎหมายพาณิชย์ 4: ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด* (พิมพ์ครั้งที่ 33). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... . (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2565, จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). การระดมความคิดเห็นกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13: พลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่าสังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/PPTกรอบแผน13สำหรับระดมความเห็น.pdf>

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, และสหชน รัตนไพจิตร. (2552). *ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หุ่นส่วนและบริษัท* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

โสภณ รัตนการ. (2553). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.